

Neobvykle početné nocoviště vran (*Corvus corone/cornix*) na Královéhradecku

Unusual numbers of roosting Crows (Corvus corone/cornix) in Hradec Králové district

Lukáš KADAVA

Dětochova 45, 281 29 Žiželice; e-mail: louka.s@seznam.cz

ÚVOD

Vrána šedá (*Corvus cornix*) a vrána černá (*Corvus corone*) byly donedávna považovány za poddruh jediného druhu vrány obecné. Vzhledem k významným rozdílům ve zbarvení obou druhů a snížené genetické životnosti kříženců vyplynulo, že by měly být považovány za dva oddělené druhy (PARKIN *et al.* 2003). Českou republikou (ČR) probíhá hranice rozšíření obou druhů, na které se mezi sebou nezřídka kříží (ŠTĀSTNÝ & HUDEC 2011). Hranicí bylo donedávna zejména území západní poloviny Čech, v posledních desetiletích hybridní zóna zahrnuje prakticky celé země ČR, v oblasti západně od řeky Vltavy převažuje vrána černá, ve zbytku republiky tomu je naopak (ŠTĀSTNÝ & HUDEC 2011).

Vrány šedé a černé, podobně jako ostatní krkavcovití ptáci, nocují v mimohnízním období ve společných hejnech, která však zdaleka nedosahují takové početnosti, jako v případě často společných nocovišť havranů polních (*Corvus frugilegus*) či kavek obecných (*Corvus monedula*). Nejčastěji se jedná v případě vran o hejna o několika desítkách, vzácně i stovkách jedinců (VRÁNOVÁ 2009, ŠTĀSTNÝ & HUDEC 2011). Z regionu východních Čech jsou nocoviště vran doposud prakticky neznámá, popř. jsou ornitology přehlížena a údaje nejsou publikovány. Cílem tohoto příspěvku je informovat o nezvykle početném nocovišti vrány šedé a vrány černé na Chlumecku v bývalém okrese Hradec Králové.

VÝSLEDKY A DISKUSE

Dne 29. 12. 2017 jsem našel nocoviště vran v zatopené pískovně Štít u Chlumce nad Cidlinou (koordináty 50°6.88' S, 15°27.14' V, nadmořská výška 210 m n. m., mapovací čtverec 5858). Nocoviště se nacházelo na ostrově o ploše 960 m², v nejbližším místě cca 180 m od břehu, z cca 80 % zarostlého vzrostlými náletovými dřevinami, zejména vrbami (*Salix* sp.) a olšemi (*Alnus* sp.). Počet nocujících ptáků jsem sečetl z dokumentační fotografie – celkem 436 vran. Přestože, vzhledem k ubývajícímu dennímu světlu a potřebě pořízení fotografií, jsem se nemohl detailněji věnovat rozlišení druhů v hejnu, je jisté, že se jednalo o smíšené hejno s početně dominující vránou šedou a s menším počtem vrány černé. Dne 6. 1. 2018 bylo, při příletu několika hejn ze západního směru od obce Hradištko II a jižního od obce Kolesa, sečteno 460 vran. V menším hejnu cca 50 ptáků byla odhadnuta početnost vrány černé na cca 45 %, zastoupení vrány černé na nocovišti jsem odhadl na 20 %. Dne 14. 3. 2018 bylo sečteno již pouze 83 vran, z nichž bylo 6 exemplářů vran černých a 1 kříženec. V hejnu byli nalezeni také 3 dospělí havrani polní (*Corvus frugilegus*), kteří nocovali společně s vránami. Vrány přilétaly na

lokalitu ve sledovaném období, tj. od 29. 12. 2017 do 14. 3. 2018, v časech od 15:25 až 16:35, přičemž obsazovaly stromy v blízkosti nádrže, a také písčité břehy. Vlastní slet na nocoviště probíhal v časech mezi 17:05 až 18:25, tedy již po západu slunce.

Zvýšené počty vrány šedé s malým počtem vran černých jsem pravidelně pozoroval od první poloviny října 2017 i u Třesického rybníka, který se nachází cca 7 km severovýchodně od štítské pískovny a od druhé poloviny listopadu 2017 i u Proudnického rybníka, který se nachází cca 3 km západně od pískovny Štít. Lze tak předpokládat, že vrány nocovaly na štítské pískovně již v průběhu října a listopadu. V předchozích měsících zde zjištěny nebyly.

Z východních Čech existuje o nocovištích vran velmi málo údajů, ale v jiných regionech, s výjimkou jižní Moravy, jsou informace o hromadných nocovištích vran ještě chudší (ČSO 2018). Zprávu o největším nocovišti publikoval VRBKA (1946), který popisuje výskyt vrány šedé, včetně nocování, v okolí Městečka Trnávky na Svitavsku (6266) v první polovině 40. let 20. století. Počty odhadoval na 300–500 jedinců a nocoviště předpokládal v okolí zříceniny hradu Cimburku. Novodobě, tj. po roce 2000, byla zjištěna v Královéhradeckém kraji dosavadní maxima 78 ex. dne 26. 7. 2015 u Očelic u Opočna (HOLUB 2015) a v Pardubickém kraji 62 ex. dne 18. 8. 2013 u obce Oldřiš u Poličky (NAVRÁTIL 2013). Jediné pravděpodobně pravidelné nocoviště bylo zjištěno na pískovně Oplatil na Pardubicku v letech 2000–2015, s maximem 56 ex. dne 22. 10. 2000 (HOLUB 2000).

Obr. 1: Část smíšeného hejna vran šedých (*Corvus cornix*) a vran černých (*Corvus corone*) přiletujících na nocoviště na štítské pískovně dne 29. 12. 2017. Foto: L. Kadava.

Fig. 1: Part of mixed flock of Hooded Crows (*Corvus cornix*) and Carrion Crows (*Corvus corone*) gathered at roosting site in Štít sandpit, Hradec Králové district, 29th December 2017. Photo by L. Kadava.

Po roce 2000 a zvláště od roku 2013 dochází v České republice k nálezům nocovišť s vysokou početností vran (ČSO 2018). Na tradičních nocovištích v lužních lesích u Lanžhota na Břeclavsku bylo pozorováno 231 ptáků 12. 1. 2013 (ČAMLÍK 2013) a v roce 2015 na tomto místě bylo zjištěno maximum 350 jedinců (ČAMLÍK & HORAL 2015). Počty blížící se ke čtyřem stovkám byly zaznamenány u Pohořelic dne 27. 12. 2013, celkem 370 ptáků (ŠKORPÍKOVÁ 2013). Celkem 404 vran šedých na jediném nocovišti bylo sečteno 5. 12. 2015 u Vracova na Hodonínsku (ČAMLÍK 2015). Na tomtéž nocovišti bylo pozorováno cca 400 vran i 13. 11. 2017 (PRÁGR 2017). Zajímavé je i hromadné zimní městské nocoviště vran na střeše firmy Pramet v Šumperku. Například dne 7. 3. 2013 zde nocovalo minimálně 200 vran ve společném hejnu s kavkami obecnými (*Corvus monedula*), celkově na budově hřadovalo cca 300 krkavcovitých ptáků (HAVLÍČEK 2013). Přibližně 200 nocujících vran bylo na budově spočteno i 31. 1. 2014 (HAVLÍČEK 2014). Mimo oblasti Moravy jsou takto početná nocoviště doposud neobvyklá. Zvyšování početnosti vran na nocovištích v mimohnízdní době může reflektovat mírný průběh zim v posledních letech, kdy se u nás mohou v zimě zdržovat i ptáci z východních či severních oblastí (ŠŤASTNÝ *et al.* 2006), čemuž by odpovídal zvýšený počet záznamů v období od listopadu do konce února, údaje z tohoto období představují 48 % všech údajů o nocování vrány černé a vrány šedé v letech 2000–2018 (ČSO 2018). V posledních desetiletích byly u vran potvrzeny změny polohy zimovišť, kdy jsou pozorovány vyšší počty zimujících vran v severní, severovýchodní a východní Evropě na úkor dřívějších tradičních zimovišť v západní Evropě (CEPÁK *et al.* 2008, MAZGAJSKI *et al.* 2008).

SOUHRN

Príspevek popisuje nocovište vrány šedé (*Corvus cornix*) a vrány černé (*Corvus corone*) na listnatých stromech na ostrůvku zatopené pískovny Štít u Chlumce nad Cidlinou (koordináty 50°6.88' S, 15°27.14' V, nadmořská výška 210 m n. m., mapovací čtverec 5858) v zimě 2017/2018. Ve dnech 29. 12. 2017 a 6. 1. 2018 byla početnost odhadnuta na 436, resp. 460 nocujících vran. Poměr vran šedých vůči černým byl odhadnut na 4 : 1. Jedná se o doposud největší publikované tuzemské nocoviště vran ve třetím miléniu. Diskutovány jsou možné důvody zvyšování početnosti na nocovištích vran v České republice v posledních několika letech.

SUMMARY

Author found the unusual numerous winter roosting site of Hooded Crow (*Corvus cornix*) and Carrion Crow (*Corvus corone*) on deciduous trees in Štít sandpit small isle (Hradec Králové district, coordinates 50°6.88' N, 15°27.14' E, altitude 210 m a.s.l., grid no. 5858) in winter 2017/2018. He observed 436 (460) roosting Crows here on 29th December 2017 (6th January 2018) respectively. The ratio of roosting Hooded to Carrion Crows was 4 : 1. This is the most abundant recently known winter roosting site of crows in the Czech Republic.

LITERATURA

ČAMLÍK G. 2013: Vrána obecná (*Corvus corone*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=215209. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.

- ČAMLÍK G. 2015: Vrána obecná (*Corvus corone*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=1081818. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- ČAMLÍK G. & HORAL D. 2015: Vrána šedá (*Corvus cornix*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=734822. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na <http://www.birds.cz/avif/obs.php>. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- CEPÁK J., KLVAŇA P., ŠKOPEK J., SCHRÖPFER L., JELÍNEK M., HOŘÁK D., FORMÁNEK J. & ZÁRYBNICKÝ J. 2008: *Atlas migrace ptáků České a Slovenské republiky*. Aventinum, Praha.
- HAVLÍČEK J. 2013: Vrána šedá (*Corvus cornix*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=231111. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- HAVLÍČEK J. 2014: Vrána šedá (*Corvus cornix*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=398458. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- HOLUB A. 2000: Vrána šedá (*Corvus cornix*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=421676. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- HOLUB A. 2015: Vrána šedá (*Corvus cornix*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=991653. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- MAZGAJSKI T., ZMIHORSKI M., HALBA R. & WOZNIAK A. 2008: Long-term population trends of corvids wintering in urban parks in central Poland. *Polish Journal of Ecology* 56: 525–526.
- NAVRÁTIL P. 2013: Vrána šedá (*Corvus cornix*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=329533. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- PARKIN D. T., COLLINSON M., HELBIG A. J., KNOX G. A. & SANGSTER G. 2003: The taxonomic status of Carrion and Hooded Crows. *British Birds* 96: 274–290.
- PRÁGR A. 2017: Vrána šedá (*Corvus cornix*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=5891266. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- ŠKORPÍKOVÁ V. 2013: Vrána obecná (*Corvus corone*). In: ČSO 2018: *Birds.cz – pozorování ptáků*. Dostupné na http://birds.cz/avif/obsdetail.php?obs_id=377615. Naposledy navštíveno 10. 9. 2018.
- ŠŤASTNÝ K., BEJČEK V. & HUDEC K. 2006: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice*. Aventinum, Praha.
- ŠŤASTNÝ K. & HUDEC K. (eds) 2011: *Fauna ČR. Ptáci 3/II*. Academia, Praha.
- VRÁNOVÁ S. 2009: Vrána šedá (*Corvus cornix*) v zimním hejnu havranů polních (*Corvus frugilegus*) a kavek obecných (*Corvus monedula*). *Panurus* 18: 81–82.
- VRBKA J. 1946: Ohromné množství vran šedých. *Československý ornitholog* 5: 59–60.